

ул. Македонија 12/3
1000 Скопје
Република Македонија
Тел: + 389 2 3211 262
Факс: +389 2 3126 311
e-mail: dzr@dzr.gov.mk
www.dzr.gov.mk

Број: 1103-460/8

Дата: 22.12.2009

ДО

ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ „ВОДОВОД“ БОГДАНЦИ

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

1. Предмет на овој Конечен извештај е извршената ревизија на финансиските извештаи на Јавно претпријатие за комунални дејности “Водовод” – Богданци (во понатамошниот текст јавното претпријатие) за 2008 година, кои се прикажани на страните од 18 до 21.
2. Ревизијата на финансиските извештаи од точка 1 на овој Извештај е извршена согласно член 2 став 1 и 2 од Законот за државна ревизија и Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија согласно член 9 од Законот за државна ревизија.
3. Не е вршена ревизија и не е издаден извештај за финансиските извештаи на јавното претпријатие за годините кои и претходат на годината која е предмет на оваа ревизија.
4. Финансиските извештаи од точка 1 на овој Конечен извештај, претставуваат одговорност на раководството на субјектот од точка 1 на овој извештај, застапувано од:
  - Димитар Каракамишев – вршител на должност директор од 14.11.2006 година до 15.05.2009 година.
5. Одговорност на ревизорите е да го издадат овој Конечен извештај, прикажан на страните 1 до 17 и да дадат мислење за финансиските извештаи од точка 1, засновано на извршената ревизија.
6. Ревизијата од точка 1 на овој Извештај е планирана и извршена од страна на ревизорски тим на Државниот завод за ревизија во периодот од 14.09.2009 до 22.10.2009 година.

7. Цел на ревизијата на финансиските извештаи од точка 1 е да овозможи ревизорот да го изрази мислењето:
- дали финансиските извештаи вистинито и објективно ја искажуваат финансиската положба и резултатот на финансиските активности во согласност со применетата законска регулатива.
8. Финансиските извештаи кои се предмет на овој извештај се засновани на годишната сметка составена според важечките прописи во Република Македонија, со извршени рекласификации поради добивање на појасна слика.
9. Ревизијата е извршена во согласност со Стандардите за Државна Ревизија на Меѓународната организација на Врховните Ревизорски Институции (ИНТОСАИ) кои се пропишани во Република Македонија при вршење на државната ревизија. Овие стандарди бараат ревизијата да се планира и подготви, со цел да се добие разумно уверување дека финансиските извештаи се ослободени од значајни погрешни прикажувања. Ревизијата вклучува испитувања на докази, проценување на користените сметководствени принципи, како и на важните проценки направени од страна на раководството на субјектот од точка 1 на овој Конечен извештај, давање општа оценка за презентацијата на финансиските извештаи и давање оценка за конкретни финансиски трансакции. Веруваме дека спроведената ревизија ни обезбедува разумна основа за изнесеното мислење.
10. Со ревизијата на финансиските извештаи за 2008 година дадени како составен дел на овој Конечен извештај, ревизијата го утврди следното:

10.1. Систем на интерни контроли во процесите

Стратегија за управување со ризици

10.1.1. Надлежните органи за раководење и управување со јавното претпријатие во 2008 година не превземале активности за утврдување, проценка и контрола на настани и состојби кои може да имаат влијание врз остварување на целите на претпријатието односно обезбедување сигурност дека целите ќе се постигнат. Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Правилникот за основните елементи на финансискиот менаџмент и контрола и стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор. Непревземањето на наведените активности предизвикува отсуство/немање на стратегија за управување со ризиците, отсуство на активности за превенција и минимизирање на ризикот од неисполнување на целите на претпријатието.

Препорака:

Надлежните органи за раководење со јавното претпријатие да превземат активности за утврдување, проценка и контрола на можните настани и состојби кои може да имаат влијание врз остварување на целите на претпријатието/изготвување на стратегија за управување со ризиците и нејзино континуирано ажурирање.

Процес на јавни набавки

- 10.1.2. При оценка на системот на интерни контроли на процесот на јавни набавки и следење на нивната реализација, констатирано е дека воспоставените контролни системи и постапки (ex-ante и ex-post финансиска контрола) не обезбедуваат секогаш процена, следење и оценка на ризиците, со што не се избегнува ризикот од недоследно почитување на законските и подзаконските акти во делот на јавните набавки, набавка на производи и услуги по најповолни цени и услови и соодветно користење на средствата. Ваквата состојба не е во согласност со одредбите од Законот за јавни набавки и Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и има за последица можност од необезбедување фер конкуренција, еднаква и недискриминирачка положба на понудувачите, транспарентност и јавност во набавките.

Процес на располагање со парични средства во готово

- 10.1.3. При оценка на системот на интерни контроли кај процесот на располагање на парични средства во готово констатирано е дека не се воспоставени контролни системи и постапки (ex-ante и ex-post финансиска контрола), со што не се обезбедува проценка, оценка и следење на ризиците, не се избегнува ризикот од недоследно почитување на законските и подзаконските акти во делот на располагање на парични средства во готово. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, Законот за трговски друштва и Законот за платниот промет. Утврдената состојба предизвикува не соодветно располагање со парични средства, не редовно изготвување на благајничките извештаи, не секогаш поткрепување на благајничките извештаи со сметководствени веродостојни документи и исплата на парични средства на поединци без постоење на правен основ.

Препорака

Надлежниот орган за раководење со претпријатието да преземе активности за пропишување, донесување и имплементација на контролни постапки и политики за располагање со парични средства во готово.

10.2. Неправилна примена на акти

- 10.2.1. Јавното претпријатие е основано 1999 година со одлука донесена од Собранието на Општина Богданци бр. 07-295/4 во која не е наведен износот на средства – основачки влог на основачот Општина Богданци, кој износ не е наведен ни во образец 2 прилог на Судска регистрација. Во исто време не се презентирани уредни и веродостојни документи за потврдување на средствата искажани на сметката државен јавен капитал со што се изврши ограничување на делокругот на ревизијата. До денот на ревизијата не е определен износот на средства/основачки влог и не е извршено негово запишување во соодветниот регистар. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговски друштва и Законот за јавни претпријатија и има за ефект неможност од потврдување на реалноста и објективноста на искажаниот државен јавен капитал во износ од 5.716 илјади денари и достапност на правно релевантните податоци за претпријатието.

Препорака:

Надлежните органи во соработка со основачот Општина Богданци, да превземат активности за утврдување на основачкиот влог на претпријатието, обезбедат веродостојни сметководствени документи и извршат негово впишување кај надлежниот регистар.

- 10.2.2. Советот на општината Богданци донел повеќе Решенија за именување/разрешување на членови во Управниот одбор на јавното претпријатие, не водејќи грижа за професионалните квалификации на именуваните членови, односно изборот да биде извршен од редот на „афирмирани и познати стручњаци во областа на предметот на работењето на јавното претпријатие“. Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Законот за јавните претпријатија. Не водејќи грижа за утврдената состојба основачот предизвикал можност од несоодветно одлучување во работењето на управниот одбор и несоодветно управување со работењето на претпријатието.

Препорака:

Основачот на претпријатието да изврши преоценување на донесените акти за именување членови на управниот одбор, притоа да води грижа и обезбеди во управниот одбор на претпријатието да именува лица кои поседуваат знаење и искуство од областа на предметот на работењето на јавното претпријатие.

- 10.2.3. Јавното претпријатие не презентираше соодветни и веродостојни документи од кои може да се констатира дека пристапило односно директорот ги превземал потребните активности за:

- Изработување и предлагање на Програма за работа и развој (инвестициона програма) и Финансиски план кој ги содржи сите приходи и расходи на претпријатието и инвестициите со динамика на нивно реализирање;
- изготвување извештај за работењето на претпријатието на секои шест месеци и нивно доставување до управниот одбор и основачот на претпријатието,

Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Законот за јавните претпријатија, а отсуството на превземените активности за изготвување на наведените извештаи предизвикува ограничување на надлежностите на основачот на јавното претпријатие, а пред се во делот на давањето согласност на годишниот извештај и превземање на конкретни активности за отстранување на неповолните состојби во претпријатието.

Препорака:

Основачот на претпријатието и надлежните органи за управување на претпријатието да превземат активности и ги задолжат надлежните вработени односно в.д. директор на претпријатието за континуирано, навремено и квалитетно изготвување на наведените извештаи и нивно доставување до надлежните органи.

10.2.4. Во текот на 2008 година Надзорниот одбор за контрола на материјално-финансиското работење одржал само една седница и покрај тоа што согласно одредбите на Законот за јавните претпријатија има обврска да одржи најмалку четири седници. Не превземените активности за одржување на соодветен број на седници на надзорниот одбор и превземените активности за контрола над финансиското и материјалното работење на претпријатието влијае на законското работење на јавното претпријатие и наменското користење на средствата, намалување на квалитетот на финансиските извештаи и информациите кои ги даваат истите.

Препорака:

Основачот на претпријатието да укаже на правата и обврските на надзорниот одбор и да врши следење на работењето на надзорниот одбор.

10.2.5. Јавното претпријатие во трговските книги со состојба на известувачкиот период (31.12.2008 година) на име обврски за помалку платени: данок на додадена вредност, данок од добивка, персонален данок и придонеси од плати (придонес за пензиско и инвалидско осигурување, придонес за здравствено осигурување и придонес за вработување) искажало обврски во износ од 20.583 илјади денари. Со извршената ревизија се констатира дека јавното претпријатие не правилно извршило пресметување на придонесот за здравствено осигурување и не се искажани во трговските книги трошоците на име камата за задоцнето плаќање на данокот на додадена вредност, данокот на добивка и камата на придонес за ПИО кој заклучно со 24.09.2009 година изнесуваат 3.835 илјади денари. (прилог број 1)

Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Законот за данок на додадена вредност, Законот за данокот од добивка, Законот за персоналниот данок на доход, Законот за пензиско и инвалидско осигурување, Законот за здравствено осигурување и Законот за вработување. Непочитувањето на одредбите од наведените законски акти/неплаќањето на наведените даноци и придонеси предизвикува, потценување на приходите од централниот Буџет на Републиката Македонија и Буџетот на Фондовите за годината за која субјектот имал обврска да ги уплати даноците и придонесите, зголемување на трошоците на претпријатието за камати заради ненавремено плаќање на наведените обврски и нецелосно искажување на обврските пред се во делот на каматите.

За потврдување на искажаните состојби Министерството за финансии Управа за јавни приходи Регионална дирекција Кавадарци достави податоци за ДДВ, ДД и ПДД, од кои може да се констатира взаемната не усогласеност на искажаните обврски на име даноци.

Јавното претпријатие презентираше Решение добиено од Министерство за финансии Управа за јавни приходи Регионалната дирекција на Кавадраци за правото за отпис на пресметани, а не платени камати за даночен долг/придонес по основ на ПДД, ДД, ДДВ и придонес на задолжително ПИО. Но поради не подмирување на утврдените даноци и придонеси во утврдените рокови наведеното право за отпис на каматата не може да биде остварено.

Препораки:

Јавното претпријатие да воспостави политики и процедури, со кои ќе се овозможи: пресметувањето на платата, даноците и придонесите од плата, нивната исплата односно плаќање да се врши во законски утврдените рокови.

Надлежните органи за раководење со претпријатието да достават барање до Министерството за финансии-Управа за јавни приходи за уредување на начинот на подмирување на неплатените даноци и придонеси.

Министерството за финансии-Управа за јавни приходи да изврши усогласување на обврските за даноци по сите основи, пресмета камата за ненавременото подмирување на обврските и пристапи кон наплата на неплатените даноци и придонеси.

- 10.2.6. Јавното претпријатие не го извршува платниот промет преку носителот на платен промет/(односно преку трансакциска сметка), а примените парични средства од дневниот пазар во готово не ги уплатува на сметката/трансакциската сметка на јавното претпријатие во носителот на платен промет. Врши плаќање на производи и услуги во готово во износи кои се повисоки од 6 илјади денари и исплата на име плати. Во исто време утврдени се состојби каде за дел од наплатените парични средства се задолжуваат вработени во јавното претпријатие и како физичко лице врши плаќање преку носителот на платен промет на одредени обврски кон комитентите, а дел од побарувањата кои ги има јавното претпријатие во износ од 1.615 илјади денари по пат на цесии се пренесени на сметката на синдикалната организација. Ваквата состојба не е во согласност на Законот за платниот промет и предизвикува во текот на 2008 година од вкупно наплатениот дневен пазар во готово во износ од 8.358 илјади денари да не се изврши ниту една уплата во корист на сметката на претпријатието, односно да изврши платен промет во готово (надвор од носителот на платен промет/трансакциска сметка) во износ од 8.361 илјади денари. Непревзементите активности за надминување на солветноста и ликвидноста на претпријатитето и подмирување на пристигнатите налози за блокада (решенија за присилна наплата) на трансакциската сметка, предизвикува да се врши плаќања на производи и услуги над дозволения лимит во готово, оневозможување на извршување и плаќање на пристигнатите извршни решенија и обврските спрема комитентите и можност од незаконско и ненаменско користење на средствата и нередовно подмирување на даноците и придонесите.

Препораки:

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието во соработка со основачот на претпријатието да превземат активности за изготвување на соодветен акт за санација на состојбите на претпријатието, воедно преиспитувајќи ги утврдените цени на услугите кои ги дава претпријатието, степенот на наплата на побарувањата и уредување на начинот на плаќање на пристигнатите обврски.

Надлежните органи за управување и раководење на претпријатието да превземат мерки за пропишување и донесување на политики за начинот на располагање и постапување на паричните средства наплатени во готово односно да обезбедат истите да се уплатуваат на соодветната трансакциска сметка во носителот на платен промет.

Надлежните органи за раководење на претпријатието да обезбедат целокупниот платен промет да се извршува преку трансакциски сметки, а плаќањето на производи и услуги во готово да го напуштат.

- 10.2.7. Јавното претпријатие соочувајќи се со лошата финансиска состојба, континуираната блокада на сметката и континуираниот притисок од вработените за неисплатените плати создава пракса на исплата на нето плати на вработените преку благајна при што даноците и придонесите се пресметувани во пресметките за плата но не се исплатени. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за работните односи и Законот за платниот промет и предизвикува вработените да неможат да располагаат со средствата на име плата во законски утврдениот рок (15 дена од исплатниот период/месецот) и можност од злоупотреба на надлежностите од страна на вршителот на должноста директор. Во текот на 2009 година преземени се активности за пресметување и исплата на бруто платата за период од 01.01. до 30.06.2009 година, по пат на склучување на цесија и користење на сметката на синдикатот.

Препораки:

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието во соработка со основачот на претпријатието изработат план и програма за санација на претпријатието и да обезбедат услови за нормално извршување на дејностите на претпријатието и редовно и континуирано подмирување на обврските на име бруто плата.

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието да ја напуштат праксата на склучување цесии и исплата на бруто платата преку сметката на синдикатот.

- 10.2.8. Со ревизијата на интерните акти кои го уредуваат начинот на организација и систематизација на работните места, пресметување и плаќање на платите и надоместоците ревизијата констатира одредени состојби кои укажуваат на недоследно почитување на законските и подзаконските прописи и тоа како што следува:
- не е презентираан акт (правилник за внатрешна организација и систематизација на работите и задачите во претпријатието);
  - не обезбедено уредно и ажурно водење на персоналната евиденција на вработените;
  - не е донесен интерен акт/правилник за начин на утврдување и пресметување на платите;
  - не е презентираан акт за утврдување на вредноста на бодот/коэффициент кој претставува еден од основните елементи за утврдување на плата;
  - не се изготвуваат решенија за годишен одмор на вработените;

Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Законот за работни односи. Отсуството на наведените акти имаат за ефект оневозможување на ревизијата за утврдување на фактичката состојба, можност за субјективно утврдување на вредноста на бодот за платите и одлучување за потребите од работна сила. Ревизијата истакнува дека започнувајќи од 01.01.2009 година воведен е системот на бруто плата за што јавното претпријатие нема превземено активности за уредување на меѓусебните права и обврски со вработените односно склучување договори за вработување.

Препорака:

Надлежниот орган за управување и раководење со претпријатието да превземат активности за отстранување на утврдените состојби да ги донесат наведените акти и да одредат лице кое ќе биде задолжено за персонални досиеа и се изврши нивно ажурирање односно комплетирање со потребните документи.

10.2.9. Во периодот од 14.11.2006 година (извршен упис во Централниот регистар на Република Македонија) па се до 15.05.2009 година јавното претпријатие раководи вршител на должноста директор кој не поседува соодветна стручна спрема (ВСС) согласно Статутот на претпријатието и Законот за јавни претпријатија. Градоначалникот на општината Богданци превземал активности кои не се во согласност со одредбите на Законот за јавните претпријатија и Законот за локалната самоуправа бидејќи наведените закони не предвидуваат можност именување вршител на должноста директор на претпријатието со ССС како и во траење подолго од шест месеци и не предвидуваат отсуство на договор склучен помеѓу директорот и Градоначалникот на општината. Непревземањето на активности за избор на директор на претпријатието и склучување на наведениот договор предизвикува отсуство на уреденост на правата, одговорностите и обврските на директорот на претпријатието и Градоначалникот на општината и можност од несоодветно раководење со претпријатието.

Во периодот од 16.05.2009 година повторно е назначено лице вршител на должноста директор на јавното претпријатие кое не ги исполнува пропишаните услови согласно Законот за јавните претпријатија.

Препорака:

Градоначалникот на општината Богданци да превземе активности за донесување на одлука за распишување на јавен конкурс за избор на директор, изврши избор на директор на претпријатието и да пристапи кон склучување на договор за уредување на правата, одговорностите и овластувањата на директорот на претпријатието.

10.2.10. На ревизијата е презентирана одлука за утврдување на цените на комуналните услуги донесена во 1995 година. Јавното претпријатие не презентираше соодветна методологија за утврдување на цените на комуналните услуги и усогласување на веќе донесените цени со

одредбите на Законот за снабдување со вода за пиење, одведување на урбани отпадни води и Законот за управување со отпадот. Ваквата состојба предизвикува неможност основачот да ги оствари со закон утврдените права; фактурирањето да се извршува по цени и количини кои не се пропишани и усогласени со погоре наведените акти и обезбедување на средства за нормално извршување на дејностите на јавното претпријатие.

Советот на општината Богданци во текот на месец Декември 2008 година донесува Одлука за утврдување нови цени на дел од комуналните услуги во делот на одржување на јавна чистота.

Препорака:

Менаџментот на претпријатието да пристапи кон формирање на работна група за изработка на цените на услугите согласно пропишаната методологија и соодветна мерна единица и истите се предложат на надлежните органи за нивно донесување и обезбедување согласност од советот на општината.

10.2.11. Надлежните органи за раководење во јавното претпријатие немаат превземено активности за поставување на протокомер за мерење на приемот на водата во водоснабдителниот систем кој ќе преставува основа за споредување на фактурираните количини на испорачаната количина на водата на корисниците на услугите на јавното претпријатие и утврдување на загубите на вода во водоснабдителниот систем. Ваквата состојба не е во согласност со одредбите на Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води. Утврдената состојба предизвикува неможност од потврдување на вкупно испорачаните количини и утврдување процент на загубите на испорачаните количини на испорачана вода, што преставува основа за преземање на понатамошни активности. Ревизијата истакнува дека јавното претпријатие нема објект за обработка на водата но истото го компензира со редовно вршење на контроли од надлежните органи за исправноста на водата.

Препорака:

Надлежните органи за раководење со јавното претпријатие да пристапи кон обезбедување и поставување протокомер за утврдување на вкупно испорачаните количини, врши редовно утврдување на разликите помеѓу испорачаните и фактурираните количини на вода и за утврдените состојби ги преземе потребните мерки.

10.2.12. Јавното претпријатие во изминатиот период во месечните сметки и фактури за извршените услуги има вкalkулирано манипулативан трошок во износ од 30 денари за физички лица и 35,40 денари за правни лица кој го наплаќа од корисниците за услуги. Во текот на 2008 година по овој основ има искажано останати деловни приходи во вкупен износ од 682 илјади денари. Зголемувањето на цените на услугите (вкalkулирање на дополнителни трошоци) не е во согласност со Законот за заштита на потрошувачите и Законот за јавни претпријатија што предизвикува стекнување на неоснован приход и незаконско зголемување на цените на извршените услуги.

По препорака на ревизијата јавното претпријатие започнувајќи со фактурите/сметките за извршените услуги за месец септември 2009 година ја напушти воспоставената пракса за фактурирање на манипулативен трошок и трошок за пресметка, поради што ревизијата не дава препорака.

10.2.13. Надлежните органи за раководење и управување со претпријатието не превземале мерки и активности за изготвување, донесување и усвојување на Годишни планови/програми за работа по дејности, (во делот на управување со отпад, одржување на јавната чистота, одржување и користење на пазари и уредување на гробиштата), како и не потпишување на договор за уредување на меѓусебните права и обврски помеѓу јавното претпријатие и основачот општина Богданци. Јавното претпријатие нема воспоставено соодветна евиденција од која може да се утврди цената на чинење на извршените услуги и нивното фактурирање на основачот односно Општина Богданци. Отсуството на годишните програми и непревземањето на активности за фактурирање на извршените услуги и нивно доставување до Општина Богданци не е во согласност со Законот за комунални дејности, Законот за јавните претпријатија и Законот за данок на додадена вредност. Утврдената состојба предизвикува стихијно извршување на активностите, потценување на приходите на претпријатието по овој основ, финансискиот резултат, данокот на додадена вредност во делот на јавната чистота, данокот на добивка и намалување на квалитетот на финансиските извештаи и информациите кои ги даваат истите. Јавното претпријатие започнувајќи од месец Април 2009 година започнува со фактурирање и наплата на надоместокот за одржување на јавна чистота, но до денот на ревизијата не се уплатени средства во буџетот на општината поради тоа што се врши префактурирање спрема општината Богданци за приближно истиот износ.

Препораки:

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието да ги превземат потребните активности за изготвување, донесување и усвојување на годишните планови/програми за работа во делот на комуналните услуги кои ги извршува јавното претпријатие. како и потпишување на договор за уредување на меѓусебните права и обврски со основачот.

Надлежниот орган за раководење со претпријатието да пропише политики за начинот на документирање на извршените услуги, нивно редовно фактурирање на терет на Општина Богданци.

Надлежниот орган за раководење со претпријатието да ги задолжи вработените задолжени за водење на трговските книги за обезбедување на точна и веродостојна документација за висината на фактурираниот надоместок за јавна чистота и негово редовно уплатување на пропишаната уплатна сметка за оваа намена за буџетот за општина Богданци.

10.2.14. Надлежните органи за раководење со претпријатието не ги превземале потребните активности за усогласување на своето работење со одредбите на Законот за управување со отпадот и

подзаконските прописи од оваа област, при што ревизијата ги констатира следните состојби:

- нема дозвола за собирање и транспортирање на отпад;
- претпријатието ја нема воспоставено потребната евиденција за постапување со отпадот;
- не склучило договори со создавачите на комерцијалниот отпад за негово собирање и транспортирање;
- депонијата не е соодветно уредена, не е оградена и нема чуварска служба.

Утврдената состојба предизвикува несоодветно постапување со отпадот и можност за опасност по заштитата на животната средина и здравјето на луѓето. (прилог број 2 слика број 1)

Препорака:

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието да ги превземат потребните активности за соодветно управување со отпадот, ги обезбедат потребните дозволи од надлежните органи и ги уредат односите со создавачите на комерцијалниот отпад.

10.3. Неправилна примена на сметководствени политики и начела

10.3.1. Надлежните органи на јавното претпријатие не превземале соодветни активности за пропишување и донесување на Сметководствени политики, кои ќе бидат усогласени со секој МСФИ (меѓународни стандарди за финансиско известување). Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговски друштва, точка 20 од Меѓународниот сметководствен стандард МСС 1 - Презентирање на финансиски извештаи и точка 7 од Меѓународниот стандард за финансиско известување МСФИ 1 - Првично усвојување на Меѓународните стандарди за финансиско известување. Непочитувањето на наведените законски акти и МСС предизвикуваат финансиските извештаи на претпријатието да не бидат изработени согласно барањата утврдени во стандардите што влијае на релевантноста и веродостојноста на информациите кои ги обезбедуваат финансиските извештаи.

Препорака:

Да се превземат активности за пропишување и имплементирање на сметководствени политики кои ќе претставува основа за изработување на финансиските извештаи согласно барањата утврдени во наведените стандарди.

10.3.2. Не се превземени активности за пропишување, донесување и имплементирање на политики за начинот на постапување и искажување на: старосната структура на побарувањата, застарени, тужени, односно сомнителните и спорни побарувања од купувачите во земјата во трговските книги и навремено превземање мерки за одобрување и доставување на податоци/документи, за утужување на сите ненаплатени побарувања. Ваквата состојба предизвикува ненаплатените побарувања на почетокот на известувачкиот период да изнесуваат 63.241 илјади денари, а на крајот од известувачкиот период 67.608

илјади денари и процентот на наплата на побарувањата да се движи во границата од 15%. Утврдената состојба не е во согласност со Законот за облигационите односи, МСС 18 Приходи и на Рамката за подготвување и презентирање на финансиските извештаи. Непревземањето на потребните активности и непропишувањето на наведените политики предизвикува нереално и необјективно прикажување на финансиските извештаи односно потценување на сметките: вредносно усогласување на краткорочните побарувања, вредносно усогласување на побарувањата од купувачите и финансискиот резултат за известувачкиот период.

Препораки:

Да се превземат активности за континуирано следење на старосната структура на побарувањата и да се преземат активности за редовно утужување на побарувањата кои не се платени во утврдениот рок.

Да се превземат активности за целосна и правилна евиденција на застарените/ тужените побарувања и за оние за кои ќе оцени дека се ненаплатливи, да се утврдат причините за нивната ненаплатливост и да се предложи на надлежниот орган да донесе соодветен акт за отпишување на истите.

Да се пропишат сметководствени политики и да се превземат мерки за пресметување и искажување на пресметаните камати за ненавремено наплатените побарувања за извршените услуги.

10.3.3. Јавното претпријатие создало пракса на континуирано пресметување, фактурирање и наплата на надоместокот за води од правни и физички лица и на надоместокот за води (преставува извор на средства за работа на Фондот за води) од правни и физички лица и надоместокот за заштита на водите од загадување со испуштање на непречистени отпадни води без притоа да изврши уплата на наплатените средства во корист на Фондот за води од моментот на настанување на обврската па се до денот на ревизијата. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за водите и предизвикува заклучно со 31.12.2008 година во трговските книги на претпријатието да бидат искажани обврски по овие основи 940 илјади денари. Утврдената состојба предизвикува потценување на приходите на фондот за води и оневозможување на остварување на целите за кои се издвојуваат овие надоместоци.

Препорака:

Надлежните органи за раководење и управување со претпријатието во соработка со Фондот за води односно неговиот правен следбеник преземат активности за уредување на начинот на подмирување на заостанатите обврски.

10.3.4. Не се превземени активности за пропишување, донесување и имплементирање на политики за начинот на постапување на пописната комисија за извршеното физичкото попишување на средствата и изворите на средствата, побарувањата и обврските со датум 31.12.2008 година. Пописните листи не ги содржат битните

елементи, односно не се потпишани од членовите за пописната комисија, за истите нема изготвено Елаборат за годишниот попис на јавното претпријатие во кои се презентирани утврдените состојби и иститот не е усвоен од надлежните органи за усвојување. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговските друштва и Правилникот за начинот и роковите за вршење попис и усогласување на сметководствената со фактичката состојба и има за ефект неможност од потврдување на реалноста и објективноста на искажаните износи во финансиските извештаи.

Препорака:

Надлежните органи за раководење со претпријатието во актот за формирање на пописната комисија да ги утврдат правата и обврските на членовите на пописната комисија и да ги задолжат за уредно и квалитетно извршување на пописот, изготвување на елаборат и негово доставување до надлежните органи за разгледување и усвојување.

10.4. Неправилности во искажување на позициите во Билансот на состојба

10.4.1. Во трговските книги на позицијата материјални средства евидентирани се средства во износ од 22.446 илјади денари за кои на ревизијата не се презентирани уредени и веродостојни документи за потврдување на правото на користење односно сопственост. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговски друштва и точка 57 од Рамката за подготвување и презентирање на финансиските извештаи од Правилникот за водење на сметководството. Утврдената состојба влијае на реалноста и објективноста на финансиските извештаи и квалитетот на информациите кои ги даваат истите.

Препорака:

Надлежниот орган за раководење со претпријатието да ги превземе потребните активности за обезбедување на уредни и веродостојни документи за материјалните средства и обезбеди нивно впишување во надлежната Агенција за катастар на недвижности.

10.4.2. Јавното претпријатие воспоставило пракса на задолжување на пооделни лица вработени во претпријатието со аванси за гориво без притоа да се изврши благовремено раздолжување на претходно подигнатите парични средства, што не е во согласност со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола. Ваквата состојба предизвикува претпријатието на почетокот на пресметковниот период (01.01.2008), да има побарување од вработените во износ од 202 илјади денари, односно на крајот на пресметковниот период (31.12.2008) средства во износ од 304 илјади денари, раздолжувањето да се провлекува кај пооделни лица и по неколку години. Утврдената состојба не е во согласност со воспоставената добра пракса и практики за законско и наменско користење на средствата и предизвикува ненавремено раздолжување со парични средства, безкаматно кредитирање на вработените и можност од злоупотреба на средства од незаконско и ненаменско користење на средствата.

Препорака:

Надлежните органи за раководење со претпријатието да го уредат начинот на набавка на нафтени деривати (вредносни картици од избраниот добавувач/економски оператор) нивното задолжување и раздолжување од лицата кои се задолжени со истите.

10.4.3. Во текот на ревизијата беа испратени конфирмации заради усогласување на побарувањата и обврските искажани во билансните позиции. Од вкупно испратените 21 конфирмации до исто толку коминтенти добиени се 7 одговори, што претставува 33% од вкупно испратените, од кои 2 се потврдени односно 29% од пристигнатите, а 5 не се потврдени односно 71%, додека 14 воопшто не одговорија што претставува 67% од испратените конфирмации. Од претходното може да се констатира мал одзив на вашите коминтенти и голем процент на неусогласеност со вашата сметководствена евиденција кое оневозможува целосно да ја завршиме постапката на верификација на побарувањата и обврските по овие основи.

Препорака:

Лицето задолжено за водење на трговските книги да обезбеди континуирано усогласување на побарувањата и обврските со кои имаат деловна соработка (коминтентите) заради нивно реално и објективно прикажување во финансиските извештаи.

10.5. Ненаменско и незаконско користење на средствата

10.5.1. Јавното претпријатие континуирано, подолг временски период не постапува по одредбите на Законот за јавни набавки односно воопшто не започнала имплементацијата на одредбите на наведениот закон во работењето на јавното претпријатие. Ваквата состојба предизвикува во текот на 2008 година да се извршат набавки на градежни материјали, авто делови, опрема, водоводна фитингерија, моторни масти и масла, како и осигурителни услуги без да спроведе соодветна постапка во вкупен износ од 1.105 илјади денари. Утврдената состојба создава можност од ненаменско и незаконско користење на средствата, необезбедување на фер конкуренција, еднаква положба на понудувачите, фаворизирање на одреден понудувач, транспарентност и јавност при набавките. (прилог број 3)

Препорака:

Надлежните органи на раководење во претпријатието да ги превземат неопходните активности за пропишување на политики за континуирано едуцирање на вработените/лицата за подготвување и спроведување на постапките за доделување на договори за јавни набавки, вклучувајќи ја и реализација на договорите за јавни набавки.

10.5.2. Со извршената ревизија на благајничкото работење ревизијата констатира одредени состојби кои не се во согласност со Законот за трговски друштва, Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, Правилникот за основните елементи на финансискиот менаџмент и стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор и Законот за платниот промет и тоа како што следува

- Не се изготвувани навремени извештаи за благајничкото работење (благајнички извештај);
  - Промените искажани во благајничките извештаи и исплатата на дел од средствата од благајна не се поткрепени со веродостојни и уредни сметководствени документи;
  - Искажаната состојба/салдо на парични средства во благајната не одговара со реално расположливите средства во благајната за износ од 177 илјади денари кои се исплатени по различни основи по наредба на градоначалникот на општината односно директорот на јавното претпријатие во периодот од 2006 до 2008 година (прилог број 4)
  - Исплатените средства за наведениот износ не се искажани во благајничкиот извештај за годините кога биле исплатени.
- Неводењето грижа за обезбедување на уредни и веродостојни документи за исплата на паричните средства и примањето на наредби од лица кои немаат раководна улога во претпријатието предизвикува незаконско и ненаменско користење на средствата

Препорака:

Надлежните органи за управување и раководење со претпријатието да преземат активности за повраќај на незаконски исплатените средства.

10.5.3. Јавното претпријатие во 2006 година по усна наредба на лицето кое ја застапува и преставува општината набавило пумпи за вода за нова пумпна станица. Поради блокираност на сметката претпријатието не можело да ги исплати обврските за набавените пумпи за што склучува договор за заем со четири вработени кои подигнуваат кредит од Стопанска банка во вкупен износ од 1.161 илјади денари кои дел се префрлени на синдикална сметка во износ од 510 илјади денари заради исплатување на пристигнатите фактури за набавените пумпи. Двајца од вработените веднаш го исплаќаат кредитот, а за двајца секој месец од благајната на ЈПКД Водовод Богданци се исплатува износ од 13 илјади денари за рата за враќање на кредит заклучно со 03.09.2009 година има исплатено вкупно 470 илјади денари. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговски друштва и Законот за јавните претпријатија и предизвикува можност од ненаменско и незаконско трошење на средства и задолжување на јавното претпријатие без одлука од основачот на претпријатието.

10.6. Неправилности во ИТ системот, утврдени/идентификувани слабости

- 10.6.1. Со извршената ревизија на информациониот систем, а пред се во делот на опслужувањето, раководењето и управувањето со системот (пристап, обработка и заштита на податоците) ревизијата констатира одредени состојби кои не се во согласност со Законот за трговските друштва, стандардите за ИТ безбедност, договорите за набавките на ИТ опрема и воспоставената добра пракса:
- Софтверската апликација за обработка на податоците во финансиското работење како и апликацијата за наплата на сметки овозможува внесување на вредност и на страната должи и на страната побарува во иста ставка, менување на историските податоци запишани во базата на податоци без оставање на соодветен запис (траг) за извршената промена.

- Нема редовна надградба на антивирус дефинициите како и на оперативниот систем што дава опасност по интегритетот на податоците.
- Одржувањето на информатичкиот систем и испорачаната опрема е со непотпишан договор и анекси на договорот и содржи недефинирана гаранција и прием на испорачаната опрема.
- Не е пропишан и донесен план за развој на ИТ системот, а за податоците од известувачкиот период кои се пренесени на подвижна меморија не е обезбедено тестирање на употребливоста на копијата (backup), како и чување на копијата на соодветно место и медиум.

Ваквата состојба предизвикува последици по безбедноста и интегритетот на податоците кои што се запишани на соодветните медиуми, овозможува можност за користење на податоците од неовластени лица и неовластен пристап до истите, менување на историските податоци (записи) и намалување на веродостојноста и релевантноста на податоците.

Препораки:

Надлежниот орган за раководење и управување со претпријатието да превземат активности за: План за развој на ИТ системот во функција на подобрување на управувањето со претпријатието, оневозможување на внесување на вредност и на должи и на побарува, менување на историските податоци, дефинирање кориснички имиња со посебно дефинирани политики за пристап и надградба на антивирус дефинициите

11. Според наше мислење, поради значајноста на прашањата изнесени во точките 10.2. до 10.4. финансиските извештаи не ја претставуваат вистинито и објективно финансиската состојба на Јавно претпријатие за комунални дејности “Водовод” Богданци под 31 Декември 2008 година, резултатите од работењето и паричните текови за годината која завршува со тој датум согласно важечката законска регулатива.
12. Според наше мислење, поради значајноста на прашањата изнесени во точките 10.2. и 10.5. кај Јавно претпријатие за комунални дејности “Водовод” Богданци не е остварено законско и наменско користење на средствата во финансиските трансакции за 2008 година.
13. Обрнуваме внимание на подолу наведените состојби:
  - 13.1. Ценејќи ја состојбата со управувањето со отпадот во Република Македонија, и активностите кои се превземени од страна на општината Богданци (Годишен извештај за постапување со отпад за 2008 година, Одлука за комунален ред на Општина Богданци 2006 година, Одлука за одржување јавна чистота на јавните површини за 2009 година, Програма за одржување на јавна чистота за 2009 година), ревизијата смета за потребно да укаже дека општината треба да продолжи со превземените активности за управување со отпадот а пред се за:
    - водење грижа за собирање и селектирање на комуналниот отпад (обезбедување на садови за собирање и селектирање на комуналниот отпад од страна на давателот на услугата/јавното претпријатие);

- развивање и спроведување на мониторинг за управување со неопасниот отпад,
- создавање на катастар на создавачи на отпад;
- затварање на депониите кои не поседуваат дозвола за вршење дејност отстранување на отпад, затварање и рекултивирање на дивите депонии и
- превземање на активности за основање на депонија и поднесување на барање за основање на депонија до органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

Ваквата состојба предизвикува несоодветно постапување со отпадот (слика 1) и можност за опасност по заштитата на животната средина, животот и здравјето на луѓето.

- 13.2. Врз основа на податоци/преглед од Комерцијална банка АД Скопје од 28.09.2009 година на решенија за присилна наплата и налози за блокада со состојба 27.07.2009 година, за состојба на сметката на Јавно комунално претпријатие „Водовод“ Богдаци констатирана е состојба на континуирано блокирање на сметката, заради доставени судски решенија и решенија од Управата за јавни приходи, ПИОМ, Фондот за води, по основ на ненавремено/неподмирени обврски во вкупен износ од 3.996 илјади денари. Ваквата состојба има свое влијание врз солвентноста и обезбедување на континуитет во работењето на јавното претпријатие, заради што надлежните органи и основачот треба да превземат мерки и активности за надминување на негативните состојби.
- 13.3. Надзорниот одбор за контрола на материјално и финансиското работење на претпријатието на ден 10.08.2009 извршил вонреден попис на средствата во благајната при што констатирал помалку средства во благајната на претпријатието за износ од 354 илјади денари. Констатираниот недостиг на парични средства се однесуваат и тоа: 177 илјади денари исплатени во текот на 2006, 2007 и 2008 година наведени во наод бр.10.5.2, 50 илјади денари исплатени по разни основи во 2009 година (прилог број 4) и средства во износ од 127 илјади денари за не евидентирани сметководствени документи во благајната. Ваквата состојба не е во согласност со Законот за трговски друштва, Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, Правилникот за основните елементи на финансискиот менџмент и стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор и Законот за платниот промет и предизвикува незаконско и не наменско користење на средствата.
- 13.4. Јавното претпријатие заклучно со 31.12.2008 година искажува обврски кон АД. ЕСМ – ЕВН Македонија износ од 23.673 илјади денари кои произлегуваат од неплатени обврски за потрошена електрична енергија од претходни години. Ваквата состојба предизвикува јавното претпријатие во фазата на известување од извршената ревизија да биде исклучено од системот за напојување со електрична енергија и да биде оневозможено во извршувањето на дејностите од јавен интерес за кои истото е основано.

**ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ „ВОДОВОД“ БОГДАНЦИ
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

БИЛАНС НА УСПЕХ ЗА 2008 ГОДИНА

во 000 Ден.

ОПИС	2008	2007
Приходи од продажба	16,590	16,895
Останати деловни приходи	2,057	180
Вкупни приходи од оперативно работење	18,647	17,075
Материјални трошоци	5,961	6,432
Трошоци за бруто плати	8,361	7,456
Амортизација и вредносно усогласување на долгорочни средства	402	421
Вредносно усогласување на на краткорочни средства	2,483	950
Останати оперативни трошоци	1,292	939
Вкупно трошоци од оперативно работење	18,499	16,198
Приходи од камати, курсни разлики и слични приходи	-	19
Расходи по основ на камати, курсни разлики и слични расходи	1	-
ДОБИВКА/ЗАГУБА ОД РЕДОВНО РАБОТЕЊЕ	147	896
ДОБИВКА/ЗАГУБА ПРЕД ОДАНОЧУВАЊЕ	770	962
Данок од добивка	77	115
НЕТО ДОБИВКА/ЗАГУБА	693	847

**ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ „ВОДОВОД“ БОГДАНЦИ
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

БИЛАНС НА СОСТОЈБА НА ДЕН 31 ДЕКЕМВРИ

во 000 Ден.

Опис на позицијата	2008	2007
Актива		
Тековни средства		
Парични средства и хартии од вредност	110	636
Побарувања по основ на продажба	67,608	63,241
Други краткорочни побарувања	304	202
Побарувања за дадени аванси, депозити и кауции	-232	26
Залихи	168	139
Вкупно тековни средства	67,958	64,244
Нетековни средства		
Нематеријални и материјални средства	5,211	5,570
Вкупно нетековни средства	5,211	5,570
Вкупна актива	73,169	69,814
Пасива		
Тековни обврски		
Обврски спрема добавувачите	29,426	25,956
Примени аванси, краткорочни депозити и кауции	940	277
Краткорочни обврски од финансирање	139	314
Останати краткорочни обврски	25,982	26,880
Одложени плаќања на трошоци	949	815
Вкупно краткорочни и долгорочни обврски	57,436	54,242
Капитал и резерви		
Капитал	8,826	8,826
Ревалоризациона резерва	7	7
Резерви	2,578	3,109
Акумулирана добивка	3,629	1,871
Нето добивка	693	1,759
Вкупно капитал и резерви	15,733	15,572
Вкупна пасива	73,169	69,814

**ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ „ВОДОВОД“ БОГДАНЦИ
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

**П Р Е Г Л Е Д
ПРОМЕНИТЕ НА КАПИТАЛОТ И РЕЗЕРВИТЕ ЗА 2008 ГОДИНА**

О П И С	Капитал	Резерви	Ревалори зациона резерва	Акумулиран а добивка	Добивка за финансиската година	Вкупно
Состојба 01.01.2008 година	8,826	3,109	7	1,871	1,759	15,572
Уплати на акции		-				-
Добивка за финансиска 2008 година					693	693
Распределба на добивката за 2007 година во корист на капиталот и резервите				1,759	(1,759)	-
Останати неспомнати промени кои влијаат на капиталот и резервите		(532)				(532)
Состојба 31.12.2008 година	8,826	2,577	7	3,630	693	15,733

**ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ „ВОДОВОД“ БОГДАНЦИ
КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИОТ ТЕК ЗА 2008 ГОДИНА

	во 000 Ден.
	<u>2008/2007</u>
ГОТОВИНСКИ ТЕКОВИ ОД ОПЕРАТИВНО РАБОТЕЊЕ	
НЕТО ДОБИВКА ПРЕД ОДАНОЧУВАЊЕ	770
Трошоци кои не повлекуваат користење на обртни средства:	
Амортизација	402
Трошоци од поранешни години	42
Расходи од отпис на побарувања и кусоци	2,483
Приходи од вишоци и поранешни години	(400)
Данок од добивка	(77)
Готовински текови од работење	3,220
Побарувања по основ на продажба	(6,824)
Други краткорочни побарувања	(102)
Побарувања за дадени аванси депозити и кауции	258
Залихи	(29)
Обврски спрема добавувачи	3,470
Примени аванси, депозити и кауции	663
Краткорочни обврски од финансирање	(175)
Останати краткорочни обврски	(898)
Одложени плаќања на трошоци	134
Нето готовински текови од оперативно работење	(283)
ГОТОВИНСКИ ТЕКОВИ ОД ИНВЕСТИЦИОНО РАБОТЕЊЕ	
Нематеријални и материјални вложувања	(243)
Нето готовински текови од инвестиционо работење	(243)
НЕТО ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА	(526)
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА НА ПОЧЕТОКОТ НА ГОДИНАТА	636
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА НА КРАЈОТ НА ГОДИНАТА	110